

Sokan ragadtak tollat Nemcsak tantárgy

Új megyei pedagógiai kiadványok

Három új kiadványt bocsátott ki a Csongrád megyei tanács Pedagógiai Intézete. A Pedagógiai Műhely 2. száma a nevelés és oktatás területéről közöl dolgozatokat. Dezső Zsuzsa hódmezővásárhelyi óvónő például az óvodai esztétikai nevelésről úgy vélekedik, nem lehet elválasztani a nevelés többi területétől. Az óvónő feladata, hogy a gyermek figyelmét a természeti jelenségek, a táj, az évszakok szépségeire irányítsa. Fontos, hogy esztétikai élményeket szerezzenek. „Ezt nyújtani” nem lehet, ám a lehetőséget megszervezni annál inkább. Például ábrázolás-foglalkozáson szemléltetésre, ötletadónak, különösen alkalmasak a népművészeti motívumok, melyek azonkívül, hogy az esztétikai követelményeknek messzemenően eleget tesznek, korán a kicsikbe plantálják a szülőföld, szülőváros népművészetének szeretetét. Izsákformáló lehet testnevelési foglalkozásokon a mozdulatok szép kivitelezése, ének-zene foglalkozáson a magyar népdal; sőt, egyszerűen a nyugodt, tiszta, nem zsúfolt, finoman díszített környezet is.

Érdekes vizsgálat eredményét publikálja Péterné Szabó Irén, a megyei pedagógiai intézet munkatársa. Kereskedelmi és vendéglátóipari szakmunkástanulók körében vizsgálták, mi a véleményük az orosz nyelv tanulásáról. A 119 diák válaszaiból kiderült, bár szakmunkásképzőkben inkább a manuális képességekkel rendelkezők kerülnek; többnyire megnyerhetők a nyelvtanulásnak. Akik szükségnek tartják az orosz (78-an), arra hivatkoznak, hogy idegen nyelv birtokában zavartalanabban a kiszolgálás, s a mindennapi életben is könnyebb eligazodni. A nemet, mondók (35-en) úgy vélik, nem tudják kamatoztatni a tanórán elsajátítottakat, főleg a kisebb közsegekben, az idegenforgalom kiegészítő településeken dolgozók. Mintegy 30 százalékuk nem zárkózik el kategorikusan a nyelvtanulás folytatása elől — érdekükben a fakultációs általános iskolai nyelvtanítás többet tehet majd. Említésre érdemes Sipka Sándorné (Hódmezővásárhely) életrajzi írása Imre Sándorról, valamint Csillag András (Radnóti Miklós gimnázium, Szeged)

összefoglalója a Csongrád megyei UNESCO asszociált iskolákról. (Megjegyzés: örömmel vennénk, ha hamarabb átjuthatna a kézirat, hisz az áprilisi-májusi hírek november derekán nem igazán aktuálisak!)

Alkotó pedagógusok és köznevelődési dolgozók pályázatait ismerteti a Módszertani füzetek 24-ik száma. A tanulmányok mennyisége és minősége azt a megújulási igényt mutatja, mely a megye pedagógusait jellemzi. Elettől, s érdeklődési területtől függetlenül sokan ragadtak tollat, hogy tapasztalataikat, ötleteiket papírra vessék, a szakmódszertani kérdésektől a legmodernebb technikai eszközök alkalmazásáig.

Matematika-fizika szakos tanárok érdeklődésére tarthat számot a *Hogyan jobban?* 5. száma. Számelméleti problémákról, az erőfogalmáról, az intenzív tanári továbbképzésről esik szó, s megtalálhatók a kiadványban az 1985-86-os tanév feladatmegoldó versenyeinek végeredményei, valamint az idei első forduló feladatai is.

V. E.

Valamit valamiért

Alapítójáról nevezik el a sándorfalvi citerazenekart, főnállásának harmincadik évfordulóján. Kell mondanunk egyáltalán, kinek a nevét veszi föl?

Budai Sándorét, a gyönyörűen muzsikáló, a festő és írókat, a citerakészítő bognarét. Hátrahagyott írásaiból — emlékiratainak is mondhatnánk — érdemes visszaidézünk néhány szelvet a harminc évvel. Mindent rendbe rakva ment el, néhány citerája maradt csak befejezetlenül, szavai tehát első hallásra is hitelesnek tűnnek.

Volt alkalmunk belelesni az együttes munkájába, de gyatra az emlékezet, inkább csak az utóbbi évek sikereit őrizi. Azt olvashatjuk nála, a faluban szinte minden családban volt valamikor citera, ráadásul használták is, gondolhatta tehát, könnyű lesz együtttest szervezni. Akiket meg akart kérni rá, mindjárt ezt mondták: mennyit fizetnek? A hagyományt őrizni kötelességünk, és nem fizetnek érte semmit. Valamit valamiért! — ez volt rá a felelet. A jól citerázóknak legalább fele ezen a véleményen volt, majdnem a másik fele pedig azon, hogy elmenne a világ végére is, de színpadra soha. Még így is maradt tizenöt ember, aki belevágott. Gyötrelmes napok következtek, mert azonnal kiderült, mindenkinek jó ugyan a hangszere, de együtt zenetni nem lehet. Ha már fával dolgozó bognár a vezető, csináljon mindenkinek. Faragott már eleget, cim-balmot is, nem is egyet, alig van hangszer, amelyiken ne próbált volna már játszani, biztosan jó lesz a citerája is. Persze, akik nem álltak kötélnek, csúfolni kezdték őket. Mit akartok ti? Ne nevetessétek ki magukat! Nem is való színpadra a citera.

Először a színjátszókhöz csatlakoztak, és a szünetekben játszottak csak, de a színjátszók hamar abbahagyták. Olyan együttes kellene, amelyik maga ki tud állítani egy műsort! Hívták is őket, először csak tanyai ünnepekre. Ő szervezte a fellépéseket, ő állította össze a műsorokat, ő gondoskodott róla, hogy mikor hová menjének, és ő rajzolta a plakátokat is, őszől tavaszig.

A tanácsházán próbáltak egyszer, és valaki bekapcsolt

A citerazenekar névadója

ta a falu hangszórait is. Fölváltva jártak ki, behallgatni az éjszakába, hogyan hallatszik odakint. Éppen akkor járt a faluban Sárosi Bálint, meghallotta, és odament. Biztatta a zenekart, és erkölcsi segítséget ígért. Hírét ismerték már, a népzene megszállott tudósának tartották, intelmeit szívesen fogadták. Minden héten próbáltak, jó kiadósan, vasárnap pedig indult velük a fogatos lapos kocsik. Ha esett az eső, akkor esőben, ha fújt a szél, szélben, ha hó esett, hóban. Pardon, hóban nem lovas kocsival mentek, hanem szánkóval. Aki nem félt föl rá, a szántalpakra állt, úgy utazott. Hogy közben elázott a csizmája, és majdnem megfagyott a lába? Valamit valamiért! Akkor volt nagy öröm, amikor a ktsz teherautót kapott. Ingyen mehetek vele. Hogy ponyva alatt is nagyobb a szél? Valamit valamiért.

Mosonmagyaróváron járt egyszer, kora nyári plakátot átozt ősszel. A szigetközi napokat hirdette. Fölírta róla a rendezők nevét. Győrből az állomások is plakátot látott. A rábaközi napokat hirdette. Azt is fölírta. Év végén ment a levél, föllepének szívesen, ha megfizetnék az utazást, szállást és kosztot adnának. Eltelt néhány hónap, és jöttek a meghívók. Művelődési házat avattak egyik városunkban. Oda is ajánlkoztak. Az ország túlsó felén különlegeseknek számítottak, később már kérés nélkül is hívták őket.

Mint a mennykő, úgy csapott be 1963-ban az új rendezet: kultúreszportok nem szállíthatók teherautóval. Nem elég, hogy saját falujukban nem ismertek el őket, inkább csak gúnyolták, most már el se utazhatnak? Amikor mégis átmentek Algyőre, ott lakodalom volt a faluban, és ezer forint deficitet termeltek. Ezer forint! Inkább hagyják abba! Volt zenekar, nincs zenekar.

Nagyokat kellene lépünk, hogy a harminc évnek a töredéke legalább ide férjen. Zenekar kellett az Édosz táncgyűléseinek, néhányan bejötték ide. Negyven ország zenetudósai találkoztak egyszer, Sándor bácsit is meghívták rá. Ott mondta el Kodály Zoltánnak, hogy a

rendelettel minden együttes agyon van csapva. Segítség? Legföljebb a fölbebezés lenne. Kecskeméti népzenei tárlékozó, nemzetközi Duna menti folklórfesztivál, közben megkapja a Népművészet Mestere címet. Egy megjegyzés a sok közül: ezt az embert vagy nagyon megfizetik, vagy bolond, mert ekkora munkát másként nem lehet csinálni. Azóta már tudjuk, lehet, sőt csak így lehet. Összeszorított foggal, nagy akarattal. Emlékszünk jól a Röpülj, pávára. Hatalmas siker volt, az egész ország megismerte Sándorfalva nevét. És lassan az egész világ ide figyelő része is. Ahová a zenekar nem juthatott el, eljutott a citera, magában. Sokan voltak, akik a citerást is látni akarták.

Szombaton este ünneplik az együttest. Eljönnek néhányan a népművészet mesterei közül is. Kiállítják a citerás bognár képeit, megmaradt — félbe maradt — citeráit, föllepnek a régiak, akik az indulásnál is ott voltak már, és az újak is, akik folytatni akarják. Az egész falu ünnepe lesz, már Budai Sándor nélkül, de az ő nevével. Hatos kezdődik a művelődési házból. Avval az örök tanulsággal, hogy a valamit valamiért úgy is értelmezhető, ahogy a sándorfalvi citerások értették: hatalmas munkával a szép, tiszta-hangokért.

Horváth Dezső

Szovjet könyvbemutató

Szovjet könyvkiadók termeiből kiállítás nyílt kedden a Szovjet Kultúra és Tudomány Házában a Szovjetunió Szerzői Jogvédő Hivatalának magyarországi képviselete, valamint a Mezdunarodnaja Knyiga szervezésében.

A félevenként megrendezett hagyományos kiállítás a szakemberek és az érdeklődők a szovjet könyvkiadás mindenkorai helyzetéről, eredményeiről tájékozódhatnak. A mostani tárlaton a szovjet könyvműhelyek múlt és jövő felé néző és ide politikai, társadalmi, szépirodalmi, tudományos ismeretterjesztő témájú kiadványait, művészeti könyveit, a gyermek- és ifjúsági irodalom néhány alkotását mutatják be.

A mintegy 800 könyvön kívül szovjet hanglemezeket, s a Szerzői Jogvédő Hivatal prospektusait, reklámanyagait is kiállítják a kulturális központban. A könyvtárlatot — amelyet Jovánovics Miklós, a Magyar Írók Szövetségének főtájkára, valamint Anatolij Bormotov, a Szovjet Kultúra és Tudomány Házának igazgatója nyitott meg — egy hétig tekinthetik meg az érdeklődők (MTI)

Mit tud a bázisiskola?

A tarjáni IV. számú — vagy ahogy sokan emlegetik: a piros — általános iskola az Országos Pedagógiai Intézetnek bázis iskolája. Ez azt jelenti, hogy a 3-tól a 8. osztályig kísérleteket végeznek itt a számítógépeknek a tanórák munkájába való bekapcsolására. A jelenkor kiségei nemcsak matematika órán kerülnek a tanuló asztalokra, hanem előveszik őket az orosz vagy éppen a földrajz okítása közben is. A számítógépek alkalmazásához újabban az informatika és az információtechnika felhasználási lehetőségeinek megismertetése is társul. Beköltözik hát a tantermekbe már a videotechnika és a mikroelektronika is. A tanórákon kívül e területek népszerűsítésére, közkinccsé tételére szakköröket és önköltséges tanfolyamokat is szerveznek.

Az iskola most 33 személyi számítógépet használ, de van Proper 16-os és Commodore PC-20-as számítógépük is.

— Úgy hírlik a felszerelésükben része van a Novotrade-nek is — fordulok Borbola István iskolaigazgatóhoz.

— Válaszolhatok úgy: a hír igaz. Működési feltételeink javítása érdekében együttműködési szerződést kötöttünk a Novotrade-del. Ők 22 darab számítógépet adtak át nekünk. Ezen kívül monitort és egyéb perifériákat is kaptunk. Rendszeresen küldi számunkra partnerünk a legfrissebb szakmai és üzleti információkat is. Segítségükkel szoftvergyártók lettünk. Ez a cikk szellemi termék. Szerzőjét különböző jogok

illetik meg értékesítése esetén. Többek között az ilyen érdekeinket és az ilyen jogainkat is védik a novotrade-ek az informatikai piacon.

— Az említett cég üzletpolitikáját ismerve, nehezen feltételezhető, hogy semmit sem várnak viszonzásképpen.

— Az előbb felsorolt eszközökért cserébe mi oktatási és felhasználói programot írunk. Tanfolyamokat is rendezünk, ezek hallgatói között népszerűsítjük a Novotrade tevékenységét és eszközeit.

— Ezek szerint tantestületük minden tagja mostanában programokat ír?

— Azért nem mindenki, de nagyon sokan vállalkoztak erre a munkára oktatási feladataik mellett. Természetesen a szoftverek után kapott jövedelemből arányosan részesedhetnek is.

Rajtuk kívül 17 állandó külső munkatársunk is van. Köztük közgazdász, programozó matematikus, mérnök, orvos és más intézményben oktató tanár is.

— Tehát ez egy lehetőség többletjövedelem megszerzésére. Az ilyen csoportoknál gyakori, hogy feltételek nélkül őrzik pozíciójukat. S igyekeznek másokat a tűz közelébe sem engedni.

— Ez nálunk koránt sincs így. Ellenkezőleg. Várunk mindenkit, akinek jó vagy akárcsak használható ötlete van. Partnerünk kis számítógéppel is segíti az elképzelések megvalósítását

— Manapság sok-sok intézmény szervez számítástechnikai tanfolyamot. Önök-nél hányan ismerkedtek eddig a számítástechnika alapjaisaival?

— Az elmúlt 2 és fél év alatt körülbelül 350 üzemi, vállalati, intézményi dolgozó számára oktattuk az ilyen ismereteket.

— Az iskola egy lakótelep kellős közepén épült fel.

— Ebből a tényből speciális népművelői feladataink is adódnak. A gyerekek számára oktatott ismeretek iránt nemegyszer a szülők is érdeklődnek Nekik is lehetőséget kell adnunk a betekintésre. Gyermekek és szülők megismerhetik egymást a tanulásban. Tehát az apukák és anyukák is járhatnak a tanfolyamainkra.

— Újdonságuk az információtechnika laboratórium.

— Igen. Szeptember elsejétől indult meg itt a videoműsorok és más információhordozók sokszorosítása. Ez az alkotó pedagógusok számára lehetőséget ad az új oktatási segédanyagok elkészítésére. A laboratórium tulajdonképpen a városi, mi csak menedzseljük.

— A laboratórium használatáért milyen összegű térítést kell fizetni?

— A város pedagógusai ingyen használhatják. A szolgáltatásokért sem fizetnek a város iskolái.

— Az előbb említette a mikroelektronikai ismeretek oktatását. Gondolom, ezek az órák népszerűek a gyerekek körében.

— Hallatlanul. Alig tizenéves srácok szereltek már össze olyan számítógépvezérlésű robotot, amely maximum 5 centiméteres tévedéssel ide-odarak különböző eszközöket. Fiúk-lányok egyaránt várják az ilyen ismeretek oktatását.

Böle István

Zenei naptár

Fragmenta Bathoriana

Egyszóval: a koncertélet szekere is visszazökkent régi, megszokott kerékvágásába. Igaz, a „régí”, majd évtizedes hallótávólból, már nem is annyira megszokott, hiszen inkább elszokott tőle a publikum — nem esik azonban túlságosan nehezére visszaszokni. Most, hogy hétfőn este megtartották az új hangversenyévad első nagyzenekari koncertjét, immár az új színházban, minden a szertartáshoz tartozó külső és belső egyszerűen ünnepivé szépült; olybá tűnt, mintha a száműzetés éveit gyorsan el is felejtették volna.

— A szegedi szimfonikusok — Oberfrank Géza főzeneigazgató dirigálásával, a tanárképző főiskola női kará-

nak és a zeneművészeti főiskolásokkal megerősített Zenebarátoknak, valamint a szolói éneklő Gurbán Jánosnak közreműködésével — magyar műsort mutattak be. Liszt és Bartók mellett szegedi komponistát, Vántus Istvánt. Mondom hát: minden bensőségesen ünnepi hangulatúra sikeredett. Még a programválasztás is azt sugallta, merjük bátran vállalni saját — benne a mi külön bejáratú — zenekultúránkat.

Vántus kisoratóriumát ezúttal úgy lehetett hallgatni, hogy híre előtte járt. Megfordult tehát a helyzet, mi egyszerűen jelzi is az utat, melyet a Szegeden élő zeneszerző azóta barangolt be, hogy első darabjait, két operáját, ezen falak között bocsátották szárnyra. A *Fragmenta Bathoriana* (Báthortőredékek) 1981-ben hangzott föl először a nyírbátori református templomban, hisz az ottaniak rendelkezésére, a város alapításának 700. évfordulójára készült (Vántus a közeli Vajna szülötte), de szerzői esten a közelmúltban — kizsenekari kontósból — a budapesti Fészek klub vendégei is hallhatták. Témájának és szövegének előbányászásához Szalontai Balázs, Nyíregyháza múltjának tudós kutatója segítkezett régi emlékeiből, az előadói apparátust pedig jórészt a nyírbátori templom akusztikus és egyéb körülményei szabták meg. A művet hirtelenjében Kodály *Psalmusához* tudnám hasonlítani. Zengzeng nyelvzetével, kórusával,

énekes szolistájával — alapvetően azonban romantikus ihletettséggel, archaizáló vonzalmával. De kétségtelesen felfedezhetőek benne Vántus egyéb alkotásainak karakteres ismérvei is. A *Dante-szimfónia* és a *Csodálatos mandarin szvit* között igazán exkluzív keretben hangzott el. Gurbán János beugrással vállalta a basszuszólot, s dicséretesen csinálta végig, jóllehet az ilyesmi modern művek esetében csöppet sem kockázatmentes.

A pulpituson Oberfrank Géza mint szobrász állt a márványtömbje elé, hogy kifragja a műveket. A hasonlatot azért sem érzem erőltetettnek, mert nemcsak vizuális tartalmi vannak, s mert egy ideje mind szemlétebb lesz nosztalgiaja a nagy volumenű, erősen drámai töltésű zenék iránt. Márpedig ehhez bőven kapott impulzust most is. A szegedi szimfonikusok értő társaivá szegődtek a nagy formák építkezési technikájában. Az előrehozott, széles pódiumon végre homogén testet ölthettek a különböző hangszercsoportok, a drámai fokozások pedig kifejezetten látványosak voltak. Megítélésem szerint elképzeléseit a Csodálatos mandarinral sikerült leginkább megvalósítania Oberfranknak. Mindazonáltal az est hangulata, fentebb emlegetett jegyei okán különösebb disztinkciókat tenni nemigen lenne gusztusos, eltakarná a lényegét, a vállalkozást magát...

N. I.